

บทที่ ๒

ระเบียบการวิจัย
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

.....

ในการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อทัศนคติของนิคมารคาที่มีต่อการยอมรับของบุตรในชนบท ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ในส่วนที่เป็นการวิจัยในเขตชนบท ทำเนิการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

004777

การสุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยนี้ ได้แบ่งเขตการวิจัยออกเป็น ๒ ส่วน คือ การวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง โดยหมายถึง เขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบท ซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเขตเมือง โดยการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวนี้ได้สุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอชายแดนที่มีหมู่บ้านกระจัดกระจาย ไม่มีทางคมนาคมที่คนจะเดินทางไปถึงภายในเวลาจำกัด และอำเภอที่มีการปฏิบัติการของผู้ก่อการร้าย และสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่ จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล จากนั้นได้ทำการสุ่มตัวอย่างประมาณเขตละ ๑,๕๐๐ ครัวเรือน ครัวเรือนตัวอย่างในเขตเมืองจะเป็นตัวแทนของครัวเรือนประมาณ ๑ ต่อ ๒๕๐ ครัวเรือนทั่วประเทศ

สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในเขตชนบท ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือน เมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยนิสิตทั้งในชั้นปริญญาบัณฑิต และมหาบัณฑิต ซึ่งได้ผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจจากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนและภรรยา และสตรีที่สมรสแล้วทุกคนในครัวเรือน ที่ตกเป็นตัวอย่าง เกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากร

ในการดำเนินการทางสถิติ ได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขตชนบท เป็น ๓ ชั้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจัดกลุ่มอย่างมีระบบ

ขั้นแรก เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ได้แบ่งอำเภอในประเทศไทยออกเป็น ๑๕ กลุ่ม ตามลำดับอัตราส่วนของจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ต่อจำนวนประชากรในวัยทำงานทั้งหมดในเขตอำเภอนั้น ๆ ในขั้นนี้ได้สุ่มตัวอย่างอำเภอมากลุ่มละ ๑ อำเภอ

ขั้นสอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ได้ทำการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านจากอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่างมาอำเภอละ ๓ หมู่บ้าน

ขั้นสาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือนโดยวิธีการจัดระบบ (Systematic) ได้ทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนจากหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่างมาหมู่บ้านละ ๓๕ ครัวเรือน

ทวิวิธีการดังกล่าวโดยย่อแล้วนี้ จากผลของการวิจัยในเขตชนบทของประเทศไทย ในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวนี้ ได้ครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น ๑,๘๒๖ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้าน ของ ๑๕ อำเภอทั่วประเทศ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย	๑๐๖ ครัวเรือน
๒. อำเภอสันกำแพง	จังหวัดเชียงใหม่	๑๐๖ ครัวเรือน
๓. อำเภอสามเงา	จังหวัดตาก	๑๐๕ ครัวเรือน
๔. อำเภอบางเขน	จังหวัดพระนคร	๘๒ ครัวเรือน
๕. อำเภอคลองขันธ์	จังหวัดธนบุรี	๘๔ ครัวเรือน
๖. อำเภอบางละมุง	จังหวัดชลบุรี	๑๐๒ ครัวเรือน
๗. อำเภอชะอำ	จังหวัดจันทบุรี	๑๐๐ ครัวเรือน
๘. อำเภอศรีประจันต์	จังหวัดสุพรรณบุรี	๑๐๒ ครัวเรือน
๙. อำเภอเมือง	จังหวัดกระบี่	๑๐๘ ครัวเรือน
๑๐. อำเภอฉวาง	จังหวัดนครศรีธรรมราช	๘๖ ครัวเรือน

๑๑. อำเภอลำปลายมาศ	จังหวัดบุรีรัมย์	๔๕	ครัวเรือน
๑๒. อำเภอชุมพวง	จังหวัดนครราชสีมา	๓๕	ครัวเรือน
๑๓. อำเภอขามเฒ่า	จังหวัดกาฬสินธุ์	๑๐๒	ครัวเรือน
๑๔. อำเภอเมือง	จังหวัดมหาสารคาม	๑๐๕	ครัวเรือน
๑๕. อำเภออำนาจเจริญ	จังหวัดอุบลราชธานี	๔๗	ครัวเรือน
	รวม	๑,๔๓๖	ครัวเรือน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ในการสัมภาษณ์
ครั้งนี้ สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

- ๑. สมาชิกในครัวเรือน
- ๒. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
- ๓. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มอีก (ถามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
- ๔. ความคาดหวัง และความมุ่งหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร
- ๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว
- ๖. ประวัติในด้านการย้ายถิ่น
- ๗. ภาวะการตาย
- ๘. การเขียนฐานะทางสังคม
- ๙. ผู้ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ถามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
- ๑๐. การติดต่อกับโลกภายนอก
- ๑๑. ความเชื่อสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
- ๑๒. ลักษณะของบ้าน
- ๑๓. การอนามัย
- ๑๔. ผู้ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ถามจากภรรยาหัวหน้าครัวเรือน)
- ๑๕. ประวัติ และฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์หญิง
- ๑๖. การสมรส
- ๑๗. การตั้งครรภ์ และการให้กำเนิดบุตร
- ๑๘. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
- ๑๙. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มอีก (ถามจากหัวหน้าครัวเรือนหญิง)
- ๒๐. ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

รวมหัวข้อใหญ่ ๒๐ หัวข้อ มีคำถามทั้งสิ้น ๓๗๒ คำถาม

วิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลได้กระทำระหว่าง เดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยมีสถิติในชั้นปริญญาโทและปริญญาตรีซึ่งผ่านการอบรมในหน้าที่พนักงานสำรวจ จากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในครัวเรือนหนึ่งให้ สัมภาษณ์ทั้งชาย และหญิงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้.-

ชาย

- ๑. ถ้าในครัวเรือนมี คู่สมรสเพียงคู่เดียว ให้สัมภาษณ์สามี
- ๒. ถ้าในครัวเรือน ไม่มีคู่สมรสเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศ หรืออายุ
- ๓. ถ้าในครัวเรือนมี คู่สมรส ๒ คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตาม ลำดับ คือ
  - ก. สัมภาษณ์ สามีที่เป็น เจ้าบ้านที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
  - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้ว และอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็น บุคคลที่มีความสำคัญ ต่อการทำมาหากินของครัวเรือน มากกว่าคู่สมรสอื่น ๆ (ไม่นับเจ้าบ้าน)
  - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อาวุโสสูงสุด แต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้ว และอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้สัมภาษณ์ภรรยาของชายที่ถูกสัมภาษณ์ และหญิงทุกคนในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เคยสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานภาพการสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หย่า หรือแยกกันอยู่

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในเขตชนบทของโครงการต่อเนื่องระยะยาว เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากร ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำเสนอในรูปแบบตารางซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับทัศนคติของบิดามารดาในเรื่องการสมรสของบุตร โดยจะใช้วิธีการทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลทั้งกล่าวและอาศัย เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการประมวลผล และใช้วิธีการทางสถิติศาสตร์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในกรณีที่เหมาะสม.

ข้อจำกัดของข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลที่น่ามาศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัด คือ

๑. ข้อมูลซึ่งถาม เกี่ยวกับความ เชื่อถือสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ มีเฉพาะหัวหน้าครัวเรือน เป็นผลให้ไม่สามารถศึกษาเปรียบเทียบถึงทัศนคติในค่านิยมของสตรี ซึ่งเป็นภริยาหัวหน้าครัวเรือนได้
๒. ฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว ไขว้กันจากความรู้ลึกและการสังเกตการณ์ของผู้ สัมภาษณ์ ดังนั้นจึงอาจมีผลให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไปไบบ้าง แต่ก็แสดงให้เห็นถึงระดับฐานะทาง เศรษฐกิจได้พอสมควร เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับการวัดฐานะ เศรษฐกิจด้วยดัชนีอื่น
๓. เนื่องจากความลำบากในการคมนาคม และข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา ทำให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับคู่สมรสไม่ครบถ้วน บางกรณีสัมภาษณ์ได้เฉพาะสามี บางกรณีได้เฉพาะภริยา ทำให้เกิดข้อ จำกัดในการศึกษา และเนื่องจากบางคำถามที่เกี่ยวกับทัศนคติเป็น เรื่องที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่เคยคิดมาก่อน จึงทำให้มีกรณีที่ตอบไม่ทราบ หรือไม่เคยคิดมากราย.